

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

Кафедра соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

Навчально-наукового інституту педагогіки і психології

Світлана КОНДРАТЮК

28 серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВОЛОНТЕРСТВО В СИСТЕМІ
СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

галузь знань 23 Соціальна робота
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 232 Соціальне забезпечення
(шифр і назва спеціальності)

освітня програма Соціальне забезпечення
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
(назва)

мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією ННПП

28 серпня 2024 р.

Голова _____

Юлія БОНДАРЕНКО, доктор педагогічних наук, професор

СУМИ 2024

Розробники:

РИЖАНОВА Алла Олександрівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності.

КЛОЧКО Олексій Олександрович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності

Протокол № 1 від 28 серпня 2024 року.

Завідувач кафедри
канд. пед. наук, доцент

Анжела ПОЛЯНИЧКО

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ВОЛОНТЕРСТВО В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ
НАСЕЛЕННЯ»

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки	
		I-й	I-й
Семестр			
I-й			
Лекції			
30 год.			
Практичні, семінарські			
38 год.			
Самостійна робота			
80 год.			
Консультації:			
2 год.			
Загальна кількість годин – 150	Вид контролю: залік		

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Волонтерство в системі соціального захисту населення» спрямована на підготовку волонтерських лідерів, здатних очолювати волонтерський рух в регіонах. Основна мета даного курсу: вивчення теоретичних засад волонтерської діяльності, законодавче забезпечення волонтерства в Україні; навчити студентів розробляти і впроваджувати успішні волонтерські програми; формування практичних навичок організовувати волонтерські об'єднання, групи, команди; вивчення стилів роботи волонтерів.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна «Волонтерство в системі соціального захисту населення» має міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки з іншими навчальними дисциплінами: «Вступ до спеціальності та деонтологія»; «Інституційне забезпечення соціальної сфери»; «Соціальна педагогіка»; «Основи соціальної роботи»; «Інноваційні моделі надання соціальних послуг»; «Технології соціальної роботи»; «Технології соціальної допомоги» та іншими.

3. Програмні компетентності.

Програмні результати навчання за дисципліною.

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності соціального забезпечення або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 4. Здатність планувати та управляти часом. ЗК 6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 10. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК 12. Здатність працювати в команді. ЗК 15. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків. ЗК 16. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК 3. Здатність консультувати з питань соціального забезпечення різним групам населення, що опинилися у складних життєвих обставинах. СК 6. Вміння планування та звітності в системі соціального забезпечення населення. СК 10. Здатність до планування та реалізації заходів з надання адресної соціальної допомоги.

	<p>СК 11. Здатність оцінювання якості соціальних послуг.</p> <p>СК 12. Здатність до організації та управління процесами в соціальному забезпеченні.</p> <p>СК 13. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів у професійній діяльності.</p> <p>СК 15. Здатність виявляти і залучати ресурси організацій-партнерів з соціальної допомоги для виконання завдань професійної діяльності</p> <p>СК 16. Здатність виявляти і залучати ресурси організацій-партнерів з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності.</p> <p>СК 17. Здатність до застосування методів менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу.</p>
<p>Нормативний зміст підготовки бакалавра, сформульований у термінах результатів навчання (ПР)</p>	<p>ПР 2. Ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення.</p> <p>ПР 8. Застосовувати засоби соціально-правової політики в сфері соціального захисту, базові знання з юриспруденції та законодавства України в галузі соціального забезпечення.</p> <p>ПР 12. Аналізувати ефективність соціально-економічної підтримки населення та здійснювати відповідну корекцію в межах компетентності.</p> <p>ПР 14. Визначати зміст співпраці з організаціями та установами з метою залучення їх до соціального захисту населення.</p> <p>ПР 15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.</p> <p>ПР 19. Ефективно працювати як індивідуально, так і у складі міждисциплінарної команди фахівців.</p> <p>ПР 20. Демонструвати вміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.</p> <p>ПР 21. Визначати зміст співпраці з організаціями-партнерами з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності.</p> <p>ПР 22. Застосовувати методи менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу.</p>

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A	Студент виявляє особливі творчі здібності, уміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, уміє використовувати набуті знання й уміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування й нахили.
B	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.
C	Студент уміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.
D	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.
E	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.
F	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.
FX	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

Розподіл балів

Поточний контроль														Разом	Сума		
РОЗДІЛ 1.				РОЗДІЛ 2.													
T 1.1	T 1.2	T 1.3	T 1.4	T 2.1	T 2.2	T 2.3	T 2.4	T 2.5	T 2.6	T 2.7	T 2.8	T 2.9	T 2.10	T 2.11	90	100	
Поточний контроль														10			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	5	5	15				
Контроль самостійної роботи																	
-	2	-	-	2	-	2	-	2						2			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку/екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Контроль за видами діяльності студентів здійснюється шляхом поточного оцінювання знань, періодичним контролем по тестах, модульної контрольної роботи після засвоєння ними розділу, а також оцінювання ІНДЗ. За результатами суми усіх видів робіт виставляється підсумкова оцінка за національною, 100-бальною шкалами і ECTS.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Тема 1.1. «Волонтерство в інституційному просторі»: поняття волонтерства, портрет сучасного українського волонтера, зміст понять «волонтер», «волонтерський рух», «волонтерська робота», суб'єкти та об'єкти волонтерської роботи, ознаки і принципи волонтерської роботи, права і обов'язки волонтерів та волонтерських організацій. Ігрові техніки.

Тема 1.2. «Міжнародний волонтерський рух»: основні напрями діяльності міжнародних волонтерських організацій, форми та методи волонтерської роботи за кордоном; аналіз діяльності провідних міжнародних волонтерських організацій, які мають офіційні представництва, або здійснюють офіційну діяльність на території України.

Тема 1.3. «Благодійність і волонтерство у системі соціальної роботи»: поняття благодійності; види, форми та напрями благодійної діяльності; поняття милосердя; поняття благодійних організацій, їх класифікація; аналіз професійної діяльності благодійних фондів та організацій України; взаємозв'язок понять «благодійність» і «волонтерство».

Тема 1.4. «Процедура створення волонтерської програми. Компоненти волонтерської програми. Шляхи залучення грантодавців до співробітництва (фінансування)»: різновиди центрів волонтерського руху в Україні, складові волонтерської програми.

Розділ 2. ВОЛОНТЕРСТВО У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ ПІЛЬГОВИХ КАТЕГОРІЙ НАСЕЛЕННЯ

Тема 2.1. «Особливості залучення потенційних волонтерів. Стилі роботи волонтерів та їх роль у реалізації соціальних проєктів. Ризики волонтерської діяльності, шляхи їх попередження та подолання»: людські ресурси у волонтерській роботі, характеристика груп добровільних помічників, організація волонтерської роботи в умовах громадських об'єднань.

Тема 2.2. «Волонтерство Товариства Червоного Хреста України»: історія створення організації Червоного Хреста; діяльність осередків товариства Червоного Хреста в країнах світу (на вибір кілька країн); специфіка та особливості діяльності Товариства Червоного Хреста України; досвід роботи Товариства Червоного Хреста в Сумській області.

Тема 2.3. «Волонтерська допомога бездоглядним та безпритульним громадянам»: поняття «бездоглядні діти», «діти вулиці»: причини, класифікація, особливості, державна допомога; поняття «безпритульності»; характеристика осіб без визначеного місця проживання: причини, особливості, державна допомога.

Тема 2.4. «Технології волонтерської роботи. Підготовка волонтерів до роботи з людьми похилого віку у громаді»: специфіка соціальної роботи з людьми похилого віку, гендерні особливості, психологічна готовність волонтерів до роботи з людьми похилого віку.

Тема 2.5. «Волонтерська робота у закладах паліативної допомоги»: поняття паліативної допомоги; клієнти закладів паліативної допомоги; діяльність хоспісів; волонтерська допомога невиліковно хворим пацієнтам.

Тема 2.6. «Військове волонтерство»: загальна характеристика волонтерських організацій України, що допомагають військовим, аналіз досвіду діяльності сумських військових волонтерів.

Тема 2.7. «Вулична робота волонтерів з дітьми»: основні напрями вуличної роботи волонтерів з дітьми, особливості роботи волонтерів з дітьми різного віку, гендерні особливості, головні засади організації волонтерської роботи з дітьми, загальна характеристика гри, проведення тематичних акцій та заходів з дітьми (аніматори, аквагрим, руханки), мережеві ігри та розваги у волонтерській практиці, досвід використання глобальних рольових ігор у волонтерській роботі.

Тема 2.8. «Зелена» соціальна робота у громаді»: проаналізувати поняття, ознаки, особливості «зеленої» соціальної роботи.

Тема 2.9. «Підготовка волонтерів до роботи у службі «Телефон довіри»»: головні принципи і засади роботи «телефону довіри», основні правила роботи, переваги і ризики «телефону довіри».

Тема 2.10. «Визначення основних потреб громади»: поняття і види громад, визначення і вивчення основних потреб громади, робота волонтерів по визначенню основних потреб громади (за місцем проживання / по м. Суми).

Тема 2.11. «Волонтерські акції та заходи у громаді»: аналіз волонтерських акцій, заходів, подій у громаді за місцем проживання; волонтерство у картинках.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		лек	пр	кон	ср		лек	пр	кон	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ 1.										
ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ										
Тема 1.1. «Волонтерство в інституційному просторі».	13	6	2		5					
Тема 1.2. «Міжнародний волонтерський рух».	9		2		7					
Тема 1.3. «Благодійність і волонтерство у системі соціальної роботи».	9	2	2		5					
Тема 1.4. «Процедура створення волонтерської програми. Компоненти волонтерської програми. Шляхи залучення грантодавців до співробітництва (фінансування)».	4	2	2		-					
Розділ 2.										
ВОЛОНТЕРСТВО У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ ПЛЬГОВИХ КАТЕГОРІЙ НАСЕЛЕННЯ										
Тема 2.1. «Особливості залучення потенційних волонтерів. Стили роботи волонтерів та їх роль у реалізації соціальних проектів. Ризики волонтерської діяльності, шляхи їх попередження та подолання».	9		2		7					
Тема 2.2. «Волонтерство Товариства Червоного Хреста України».	9	2	2		5					
Тема 2.3. «Волонтерська допомога бездоглядним та безпритульним громадянам»	9		2		7					
Тема 2.4. «Технології волонтерської роботи. Підготовка волонтерів до роботи з людьми похилого віку у громаді».	13	4	4		5					
Тема 2.5. «Волонтерська робота у закладах паліативної допомоги».	9		2		7					

Тема 2.6. «Військове волонтерство».	11	4	2		5					
Тема 2.7. «Вулична робота волонтерів з дітьми».	13	4	4		5					
Тема 2.8. «Зелена» соціальна робота у громаді».	9	2	2		5					
Тема 2.9. «Підготовка волонтерів до роботи у службі «Телефон довіри».	9	2	2		5					
Тема 2.10. «Визначення основних потреб громади».	13	2	4	2	5					
Тема 2.11. «Волонтерські акції та заходи у громаді».	11		4		7					
Усього годин	150	30	38	2	80					

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1.1. «Волонтерство в інституційному просторі»: поняття волонтерства, портрет сучасного українського волонтера, зміст понять «волонтер», «волонтерський рух», «волонтерська робота», суб'єкти та об'єкти волонтерської роботи, ознаки і принципи волонтерської роботи, права і обов'язки волонтерів та волонтерських організацій. Ігрові техніки.	6	
2	Тема 1.3. «Благодійність і волонтерство у системі соціальної роботи»: поняття благодійності; види, форми та напрями благодійної діяльності; поняття милосердя; поняття благодійних організацій, їх класифікація; аналіз професійної діяльності благодійних фондів та організацій України; взаємозв'язок понять «благодійність» і «волонтерство».	2	
3	Тема 1.4. «Процедура створення волонтерської програми. Компоненти волонтерської програми. Шляхи залучення грантодавців до співробітництва (фінансування)»: різновиди центрів волонтерського руху в Україні, складові волонтерської програми.	2	
4	Тема 2.3. «Волонтерство Товариства Червоного Хреста України»: специфіка та особливості діяльності Товариства Червоного Хреста України; досвід роботи Товариства Червоного Хреста в Сумській області.	2	
5	Тема 2.4. «Технології волонтерської роботи. Підготовка волонтерів до роботи з людьми похилого віку у громаді»: специфіка соціальної роботи з людьми похилого віку, психологічна готовність волонтерів до роботи з людьми похилого віку.	4	
6	Тема 2.6. «Військове волонтерство»: загальна характеристика волонтерських організацій України, що допомагають військовим, аналіз досвіду діяльності сумських військових волонтерів.	4	
7	Тема 2.7. «Вулична робота волонтерів з дітьми»: основні напрями вуличної роботи волонтерів з дітьми, головні засади організації волонтерської роботи з дітьми, загальна характеристика гри, проведення тематичних акцій та заходів з дітьми (аніматори, аквагрим, руханки), мережеві ігри та розваги у волонтерській практиці, досвід використання глобальних рольових ігор у волонтерській роботі.	4	

8	Тема 2.8. «Зелена» соціальна робота у громаді»: проаналізувати поняття, ознаки, особливості «зеленої» соціальної роботи.	2	
9	Тема 2.9. «Підготовка волонтерів до роботи у службі «Телефон довіри»: головні принципи і засади роботи «телефону довіри», основні правила роботи, переваги і ризики «телефону довіри».	2	
10	Тема 2.10. «Визначення основних потреб громади»: поняття і види громад, визначення і вивчення основних потреб громади, робота волонтерів по визначенню основних потреб громади.	2	
Разом		30	

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1.1. «Волонтерство в інституційному просторі».	2	
2	Тема 1.2. «Міжнародний волонтерський рух».	2	
3	Тема 1.3. «Благодійність і волонтерство у системі соціальної роботи».	2	
4	Тема 1.4. «Процедура створення волонтерської програми. Компоненти волонтерської програми. Шляхи залучення грантодавців до співробітництва (фінансування)»	2	
5	Тема 2.1. «Особливості залучення потенційних волонтерів. Стили роботи волонтерів та їх роль у реалізації соціальних проєктів. Ризики волонтерської діяльності, шляхи їх попередження та подолання».	2	
6	Тема 2.2. «Волонтерство Товариства Червоного Хреста України».	2	
7	Тема 2.3. «Волонтерська допомога бездоглядним та безпритульним громадянам»	2	
8	Тема 2.4. «Технології волонтерської роботи. Підготовка волонтерів до роботи з людьми похилого віку у громаді».	4	
9	Тема 2.5. «Волонтерська допомога у закладах паліативної допомоги».	2	
10	Тема 2.6. «Військове волонтерство».	2	
11	Тема 2.7. «Вулична робота волонтерів з дітьми».	4	
12	Тема 2.8. «Зелена» соціальна робота».	2	
13	Тема 2.9. «Підготовка волонтерів до роботи у службі «Телефон довіри».	2	
14	Тема 2.10. «Визначення основних потреб громади».	4 +	

		2конс	
15	Тема 2.11. «Волонтерські акції та заходи у громаді».	4	
Разом		38	

Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1.1. «Волонтерство в інституційному просторі».	5	
2	Тема 1.2. «Міжнародний волонтерський рух».	7	
3	Тема 1.3. «Благодійність і волонтерство у системі соціальної роботи»	5	
4	Тема 1.4. «Процедура створення волонтерської програми. Компоненти волонтерської програми. Шляхи залучення грантодавців до співробітництва (фінансування)».	-	
5	Тема 2.1. «Особливості залучення потенційних волонтерів. Стили роботи волонтерів та їх роль у реалізації соціальних проєктів. Ризики волонтерської діяльності, шляхи їх попередження та подолання».	7	
6	Тема 2.2. «Волонтерство Товариства Червоного Хреста України».	5	
7	Тема 2.3. «Волонтерська допомога бездомним та бездоглядним громадянам».	7	
8	Тема 2.4. «Технології волонтерської роботи. Підготовка волонтерів до роботи з людьми похилого віку».	5	
9	Тема 2.5. «Волонтерська робота у закладах паліативної допомоги».	7	
10	Тема 2.6. «Військове волонтерство».	5	
11	Тема 2.7. «Вулична робота волонтерів з дітьми».	5	
12	Тема 2.8. «Зелена» соціальна робота».	5	
13	Тема 2.9. «Підготовка волонтерів до роботи у службі «Телефон довіри».	5	
14	Тема 2.10. «Визначення основних потреб громади».	5	
15	Тема 2.11. «Волонтерські акції та заходи у громаді».	7	
Разом		80	

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Бондаренко А., Вдовцов Ю. Посібник по роботі з волонтерами. Київ, 2021. 164 с. Режим доступу: https://caritas.ua/wp-content/uploads/2022/02/5_ukr_digital_whole.pdf
2. Вашкович В. В. Посібник волонтера / В. В. Вашкович, О.Ю. Василенко, Т. О. Карабін, Я. В. Лазур, В. В. Манзюк, В. М. Рошканюк. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 88 с. Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/51018/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0.pdf>
3. Волонтери в соціальній роботі / Упор. : О. Главник, Н. Романова, Т. Друженко. К. : Главник, 2006. 128 с.
4. Волонтерський менеджмент : помічник / упор. Ю. Мартинова. К. : Центр волонтеріату «Добра воля», 2010. 110 с.
5. Волонтерський рух в Україні : тенденції розвитку / Вайнола Р. Х., Капська А. Й., Комарова Н. М. та ін. К. : Академпрес, 1999. 12 с.
6. Калениченко Р. А. Волонтерство в соціальній роботі: Навч. посіб. К.: КиМУ, 2008. 86 с. Режим доступу: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/635681/mod_resource/content/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%92%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%20%D0%B2%20%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D0%B9%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D1%96.pdf
7. Лях Т.Л. Методика організації волонтерських груп : навч. посіб. К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. 160 с.
8. Маккарлі С. Управління діяльністю волонтерів. Як залучити громадськість до вирішення проблем суспільства / С. Маккарлі, Р. Лінч ; пер. з англ. О. Винничук. К. : Ресурсний центр розвитку громадських організацій «Гурт», 1998. 160 с. 29
9. Менеджмент волонтерських груп від А до Я : навч.-метод. посібник / За ред. Т. Л. Лях; авт.-кол. : З. П. Бондаренко, Т. В. Журавель, Т. Л. Лях та ін. К. : Версо-04, 2012. 288 с. Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/3486/1/T_LYAKH_MVGVADZ_KSP&SR_IL.PDF
10. Менеджмент волонтерських програм: посібник для підготовки менеджерів волонтерських програм / За заг. ред. Т.І. Сила, Т.Л. Лях; авт. кол.: Т. Журавель, Т. Лях, К. Пуха та ін. К.: ФОП Буря О.Д., 2020. 174 с. Режим доступу: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/UA-UNDP-volunteering-programmes.pdf>

11. Харченко С. Я. Історія, теорія та практика волонтерського руху в Україні : наук.-навч.-метод. посіб. / С. Я. Харченко, О. П. Песоцька, В. О. Кратінова та ін.; ДЗ «Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка», Н.-д. центр пробл. соц. педагогіки та соц. роботи АПН України і Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Луганськ, 2008. 319 с.
12. Школа волонтерів : навчальний посібник / За заг. ред. Г. С. Скитьової. Авторський колектив : Брик Я. А., Говорун Н. В., Дементьєв В. В., Лащук О. М., Мельник О. В., Потій О. В., Скитьова Г. С., Тищенко М. П. К: 2016. 166 с. Режим доступу: <http://poruch.ua/wp-content/uploads/2017/01/Posibnik-VGO-PORUCH.pdf>

Додаткові:

1. Kushnirovich N., Ribovsky D. Determinants of volunteering and charitable giving. Екон. вісн. Донбасу. 2012. № 4. С. 205–213.
2. Агарков О. А. Волонтерство як форма діяльності соціальної служби вищого навчального закладу. Нова парадигма. 2013. Вип. 118. С. 179–189. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nopa_2013_118_20
3. Андрушків Б., Шерстюк Р. Волонтерство, як прояв доброї волі, можливе у всіх сферах суспільного життя, у тому числі і в економічній науці! Вісн. екон. науки України. 2015. № 2. С. 175–179. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Venu_2015_2_34
4. Аніщенко А. П. Волонтерство у паліативній допомозі як засіб соціалізації молоді. Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Пед. науки. 2012. № 22, ч. 6. С. 211–216. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2012_22\(6\)](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2012_22(6))
5. Антонова О. Р. Особливості функціонування сімейного волонтерства в Україні. Держава та регіони. Серія : Держ. упр. 2016. Вип. 1. С. 31–36.
6. Балашов Е. Міжнародні студентські волонтерські обмінні програми як засіб самореалізації студентів. Нова пед. думка. 2012. № 1. С. 102–106.
7. Безпалько О. В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді: теоретико-методологічні основи : монографія. М-во освіти і науки України ; Ін-т проблем виховання Академії педагогічних наук. – К. : Наук. світ, 2006. – 363 с.
8. Безпалько О. В. Підготовка волонтерів до роботи з дітьми обмежених функціональних можливостей : метод. реком. до проведення тренінгових занять / О. В. Безпалько, С. В. Едель. К. : Вид-во Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова, 2001. 32 с.
9. Белишев О. В. Волонтерство у світі інформаційних технологій: поняття, характерні особливості та види. Філософські обрії. – 2019. – Вип. 42. – С. 180–184. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FiloFilo_2019_42_46
10. Беспалова К. О. Мотиваційні аспекти волонтерства: досвід західних країн. Вісн. Нац. техн. ун-ту України «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. 2012. № 3. С. 67–71.
11. Благодійність в Україні у ХІХ – на початку ХХ ст.: ретроспективний аналіз : матеріали міжнар. конф. «На шляху до довіри у суспільстві:

- благодійність в українській громаді», (Київ, 20–22 черв. 2005 р.) / за ред. О. М. Донік. К. : USAID, 2005. 123 с.
12. Бондар А. С., Петренко І. В. Роль спортивного волонтерства у житті студентів вищих навчальних закладів. Слобожан. наук.-спорт. вісн. 2015. № 6. С. 40–43.
 13. Бондаренко З. П. Зміст та технології підготовки студентів до волонтерської роботи. Соціальна педагогіка : теорія та практика. 2009. № 2. С. 37–50.
 14. Бондаренко З. П. Модель організації волонтерської роботи в умовах вищого навчального закладу. Соціальна педагогіка: теорія та практика. 2007. № 4. С. 50–59.
 15. Бондаренко З. П. Опорний конспект лекцій до спецкурсу «Соціально-педагогічні основи волонтерської роботи». Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2010. 64 с.
 16. Бондаренко З. П. Організація волонтерської роботи майбутніх соціальних педагогів в умовах вищого навчального закладу: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / Бондаренко Зоя Петрівна. К., 2008. 247 с.
 17. Бондаренко З. П. Соціально-педагогічне волонтерство як бренд сучасної студентської молоді. Вісн. Ун-ту ім. Альфреда Нобеля. Серія : Педагогіка і психологія. 2019. № 2. С. 130–137. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vduep_2019_2_17
 18. Борецька Н. П., Крапівіна Г. О. Подолання бідності у світі та в Україні: сучасний стан (на прикладі НФЗ «волонтерство» та «волонтуризм»). Економ. вісн. Донбасу. 2021. № 1. С. 146–153. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvd_2021_1_18
 19. Бриндіков Ю. Л. Волонтерство як елемент соціальної роботи. Зб. наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Серія : Соціально-педагогічна. 2016. Вип. 27. С. 23–32. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkp_sp_2016_27_5
 20. Вайнола Р. Х. Технології соціально-педагогічної роботи : курс лекцій для вищ. навч. закл. К. : КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2008. 152 с.
 21. Ващенко І. В., Трубнікова О. А. Волонтерство як соціально-психологічна умова реалізації проектів розвитку локальної спільноти. Вісн. Нац. ун-ту оборони України. 2011. Вип. 5. С. 99–105. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnaou_2011_5_21
 22. Веденєєв Д. В., Турчак О. В. Волонтерський рух в Україні в ході російсько-української війни: ризики праці та форми державного і громадського визнання. Військ.-наук. вісн. 2018. Вип. 30. С. 206–216. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnv_2018_30_20
 23. Войцях Т. В. Волонтерство як інноваційна форма в діяльності спеціалістів психологічної служби. Пед. вісн. 2011. № 3. С. 50–53.
 24. Волковницька Т. М. Волонтерська діяльність як метод підготовки фахівців соціальної сфери. Проблеми соц. Роботи : філософія, психологія, соціологія. 2012. № 1. С. 144–149.

25. Волонтер. Хто він?: узагальнюючий досвід : метод. реком. для соц. працівн. та волонтер. / уклад.: О. Г. Сідько, Л. В. Комісарова, С. А. Ястремська та ін. Миколаїв : Управління у справах сім'ї та молоді облдержадміністрації : Миколаївський ОЦССМ, 2001. 25 с.
26. Волонтери в соціальній роботі / упоряд.: О. Главник, Н. Романова, Т. Друженко. К. : Главник, 2006. 128 с. (серія «Б-чка соціального працівника»).
27. Волонтери: сила добра / під ред. : Т. П. Булата, М. В. Нестребчука, В. Д. Ритенко. К. : Кур'єр ЮНЕСКО, 2001. Вип. 7–8. 163 с.
28. Волонтерство як ресурс соціальної роботи у громаді : зб. ст. міжнар. наук. конф. для студ. та аспір. «Обличчя соціальної держави» в рамках проєкту «Покращення якості соціальних послуг дітям та сім'ям у громаді», (Київ, 22– 23 берез. 2006 р.) / упор. Т. Л. Лях ; передм. Т. П. Басюк. К. : Християнський дитячий фонд, 2006. 96 с.
29. Волонтерство: порадник для організатора волонтерського руху / О. В. Безпалько, Н. В. Заверико, І. Д. Зверева та ін. ; уклад. Т. Л. Лях. К. : ВГЦ «Волонтер», 2001. 176 с.
30. Волонтерська служба недержавної організації соціальної сфери : зб. матеріалів / О. Стецьков, Н. Майорова, В. Шелковнікова та ін. ; під ред. Р. Кравченко ; Благодійне товариство допомоги інвалідам та особам з інтелектуальною недостатністю «Джерела». К. : Сфера, 2000. 92 с.
31. Волонтерський рух в Україні: тенденції розвитку / Вайнола Р. Х., Капська А. Й., Комарова Н. М. та ін. К. : Академпрес, 1999. 112 с.
32. Все вирішує ... співпраця : посіб. для громадських організацій / пер. з англ. О. Олександрової, Г. Грінкевич ; Ресурсний центр розвитку громадських організацій «Гурт». К. : Академія, 2000. 167 с. (Бібліотека РЦ «Гурт»).
33. Говоруха Н. Волонтерство як платформа соціальних перетворень. Пед. Процес : теорія і практика. 2019. Вип. 3–4. С. 24–30. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pptp_2019_3-4_5
34. Голованова Т. П. Волонтерство в соціальній роботі як феномен цивілізованого суспільства / Т. П. Голованова, Ю. А. Гапон. Запоріжжя : ЗДУ, 1996. 225 с.
35. Головатий М. Ф. Соціальна політика і соціальна робота : термінол.-понят. словник. К. МАУП, 2005. 560 с.
36. Голубенко Т. О. Волонтерство як інструмент соціального виховання студентської молоді в умовах вищого навчального закладу. Наук. часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 11 : Соціальна робота. Соціальна педагогіка. 2018. Вип. 24 (1). С. 151–158. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_011_2018_24\(1\)_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_011_2018_24(1)_24)
37. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
38. Горілий А. Г. Історія соціальної роботи в Україні : конспект лекцій. Тернопіль : ТАНГ, 2001. 68 с.

39. Грига І., Бриджовата О. Чинники виникнення психологічних проблем у волонтерів та шляхи оптимізації їхньої роботи. Наукові записки : зб. наук. пр. / Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія». К. : Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія», 1999. – Вип. 7. Політологія, соціологія. С. 67–79.
40. Гук О. Волонтерство як складова соціально-педагогічної діяльності з молоддю. Молодь і ринок. 2017. № 1. С. 74–77. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2017_1_18
41. Демчук В. С. Дайджест опитувань U-Report: I квартал 2022 р. (національне кіно, цифрові професії, молодь в умовах війни: безпека та волонтерство, фінансова допомога). соціум. 2022. № 1. С. 123–134.
42. Діяльність центрів соціальних служб для молоді України: сучасний стан і перспективи розвитку / Керівник авт. кол.: С. В. Толстоухова; В. В. Багай, В. І. Вакуленко, З. Г. Зайцева та ін, К. : Академпрес, 1999. 112 с.
43. Добровіцька О. О. Волонтерство у інклюзивному середовищі як педагогічна умова підготовки до професійної діяльності соціальних працівників. Наук. вісн. Ужгород. ун-ту. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. 2019. Вип. 1. С. 59–62. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2019_1_13
44. Жужа Л. О. Волонтерство АТО як політичний інститут: сутність та вплив на громадянське суспільство України. Сучасне сусп.-во. Вип. 1 (1). С. 38–49. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cuc_2015_1
45. Жужа Л. О. Волонтерський рух у контексті антитерористичної операції в Україні: політологічний вимір : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02 / Л. О. Жужа; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. Харків, 2016. 19 с.
46. Зубчевська С. В. Волонтерство як важливий складник організації позааудиторної роботи зі студентською молоддю коледжу. Зб. наук. пр. Херсон. держ. ун-ту. Педагогічні науки. 2017. Вип. 80 (1). С. 230–234. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2017_80\(1\)_48](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2017_80(1)_48)
47. Лейжер Р. Волонтерство в Долинській ЦРБ Івано-Франківської області. Бібл. планета. 2012. № 4. С. 17–18. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bp_2012_4_8
48. Коваль Г. В. Волонтерство як складний соціально-психологічний феномен. Технології розвитку інтелекту. 2017. Т. 2 Вип. 6. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tri_2017_2_6_4
49. Коваль Г. В. Організованість діяльності як критерій класифікації волонтерства. Психол. перспективи : зб. наук. пр. 2017. Вип. 30. С. 63–74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppst_2017_30_8
50. Кокорський В. Ф., Кокорська О. І. Динаміка генералізованої довіри і волонтерство в Україні після Революції Гідності. Політичне життя. 2018. № 3. С. 96–100. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pollife_2018_3_18
51. Колб О. Г., Пирожик О.В. Депутатське «волонтерство» як корупційний чинник в органах місцевого самоврядування та одна із загроз

- національній безпеці України. Вісн. Пенітенціар. асоц. Укр. 2020. № 4. С. 22–33. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bpau_2020_4_4
52. Колесников К. М. Бюджет війни: між волонтерством і фіском. Фінансування війни в античних державах Північного Причорномор'я. Історія торгівлі, податків та мита. 2015. № 1. С. 51–65. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/itpm_2015_1_6
53. Котелевець А. Волонтерство онлайн: виклики сьогодення. Соц. робота та соц. освіта. 2021. Вип. 1. С. 98–104. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/srso_2021_1_12
54. Крапівіна Г. О. Волонтерство та волонтуризм: нестандартні форми зайнятості в туризмі. Екон. вісн. Донбасу. 2018. № 2. С. 175–182.
55. Крапівіна Г. О. Волонтерство: інноваційна форма соціально-трудова відносин та нестандартна форма зайнятості. Вісн. Донец. ун-ту економіки та права. 2013. № 1. С. 70–78. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vduetp_2013_1_13
56. Кудря М. В. Теоретико-методологічні засади дослідження волонтерства як інституту громадянського суспільства. Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Серія : Політ. науки. 2016. № 2. С. 38–42.
57. Ларіонова Н., Кратінова В., Караман О. Історико-феноменологічний волонтерства. Соціальна педагогіка : теорія та практика. 2007. № 3, С. 99–105.
58. Людоговська К. В. , Буряк Д. І. Дайджест опитувань U-Report: III квартал 2021 р. (екологія та використання пластикових пакетів, волонтерство, конфлікти в соцмережах). Укр. соціум. 2021. № 3. С. 152–160. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Usoc_2021_3_11
59. Мельничук Г. Волонтерство та його розвиток в умовах вищого навчального закладу. Вісн. Львів. нац. акад. мистецтв. 2017. Вип. 33. С. 271–276. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnam_2017_33_30
60. Нестеренко Є. О., Людоговська К. В. Дайджест опитувань U-Report: III квартал 2020 р. (турбота молоді про здоров'я, дистанційне навчання та робота під час пандемії, волонтерство під час карантину, участь молоді у місцевих виборах). Укр. соціум. 2020. № 3. С. 157–170. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Usoc_2020_3_13
61. Нефьодова К. А. Корпоративне волонтерство як складова соціальної відповідальності бізнесу. Соціально-трудова відносини: теорія та практика. 2016. № 1. С. 292–300. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stvttp_2016_1_35
62. Ніцполь С. І., Нестеренко Є. О. Актуальні опитування: студентське самоврядування, волонтерство, гендерна рівність. Укр. соціум. 2018. № 1. С. 112–119. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Usoc_2018_1_10
63. Пасічна Т. С. Волонтерство як форма виховання в учнів ціннісного ставлення до праці . Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. 2016. Вип. 20 (2). С. 110–120. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2016_20\(2\)_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2016_20(2)_12)

64. Перетяцько В. А. Волонтерство та формування духовних цінностей і ціннісних орієнтацій. Наук. часоп. НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 12 : Психол. науки. 2014. Вип. 43. С. 386–393. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_012_2014_43_59
65. Петренко І., Гант О., Бондар А. Комунікативна компетентність спортивних волонтерів. Слобожан. наук.-спорт. вісн. 2017. № 1. С. 84–87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/snsv_2017_1_16
66. Пижук В. В. Волонтерство як вид громадської діяльності та його роль у формуванні громадянськості старшокласників. Актуал. проблеми держ. упр., педагогіки та психології. 2015. Вип. 1. С. 60–63. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdytp_2015_1_19
67. Плахова О. М. Корпоративне волонтерство як прояв соціальної відповідальності бізнесу. Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. 2014. Вип. 20. С. 263–266. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mtpsa_2014_20_45
68. Погрібна В. Л. Волонтерство як соціокультурний феномен: епістемологічні та аксіологічні аспекти аналізу. Вісн. Нац. ун-ту «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Серія : Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2015. № 4. С. 185–196. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_2015_4_19
69. Порадник для волонтера. «Досвід та висновки з реалізації програми «Волонтерство понад кордонами – ваші та наші успіхи» / опрацювання : Моніка Домінік, переклад : Олена Яремко. Львів: «Білограй», 2004. 22 с.
70. Прохорова А. А. Особливості волонтерської діяльності під час подій Майдану 2013–2014 рр. Укр. соціум. 2017. № 4. С. 45–58. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Usoc_2017_4_6
71. Пьонтковська К. Волонтерство як багатоаспектне суспільне явище в гуманістичній суспільній демократії. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2014. Вип. 17. С. 105–109. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppo_2014_17_22
72. Романовська Л. І. Волонтерство як засіб професійної соціалізації майбутніх соціальних працівників. Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту ім. Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка. 2013. № 1. С. 77–82. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2013_1_16
73. Сидоренко С. В. Волонтерство як суб'єкт глобально-мережевого громадянського суспільства в контексті сучасних соціополітичних трансформацій. Гуманітар. вісн. Запоріж. держ. інженер. акад. 2015. Вип. 61. С. 167–174. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpgvzdia_2015_61_19
74. Сирцова О. М. Допомога населення воїнам, членам їх сімей та постраждалим особам на Запоріжжі у 1914–1916 та 2014–2016 рр.: порівняльний аналіз. Наук. пр. іст. ф-ту Запоріж. нац. ун-ту. 2017. Вип. 47. С. 203–208. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npifznu_2017_47_41

75. Слівінська Н. Корпоративне волонтерство: перспективи розвитку в Україні. Регіон. аспекти розвитку продуктив. сил України. 2015. Вип. 20. С. 91–94. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rarpsu_2015_20_19
76. Соціальна педагогіка : підручник / за заг. ред. проф А. Й. Капської. К. : Центр навчальної літератури, 2003. 256 с.
77. Соціальна політика щодо тяжкохворих (невиліковних) громадян: громадськість та опікунські (наглядові) ради як інструмент залучення додаткових ресурсів для діяльності закладів соціального захисту та охорони здоров'я : матеріали III щоріч. наук.-практ. конф., 26 берез. 2014 р., Київ / Асоц. паліат. та хоспіс. допомоги. Київ : Талком, 2014. 129 с.
78. Соціальна педагогіка: теорія і технології : підручник / за заг. ред. І. Д. Зверєвої. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 316 с.
79. Соціальна робота в Україні: перші кроки / під редакцією В. Полтавця. К. : Видавничий дім «КМ Асадетіа», 2000. 236 с.
80. Соціолого-педагогічний словник / за ред. В. В. Радула. К. : ЕксОб, 2004. 304 с.
81. Технологізація волонтерської роботи у сучасних умовах / за ред. проф. А. Й. Капської. К., 2001. 140 с.
82. Ткачук Т. С. Ціннісно-гуманістичний потенціал волонтерства. Наука і освіта. 2011. № 2. С. 52–55.
83. Толмачова І. А. Сучасний етап наукового осмислення поняття «благодійництво». Вісн. Держ. акад. керів. кадрів культури і мистец. 2008. № 1. С. 109–113.
84. Томчук О. А. Вагомий внесок волонтерів у висвітленні історії сучасної російсько-української війни / О. А. Томчук // Військ.-наук. вісн. – 2018. – Вип. 30. – С. 248–252. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnv_2018_30_23
85. Фоміна О. О., Оленцевич Н. В. Альтруїзм і волонтерство: аспекти взаємозв'язку у соціальній поведінці. Укр. соціум. 2021. № 2. С. 167–182. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Usoc_2021_2_13
86. Форми і методи соціальної роботи в системі центрів соціальних служб для молоді / за загальною ред. С. В. Толостоухової, І. М. Пінчук. К. : УДЦССМ, 2000. 128 с.
87. Харченко С. Я. Історія, теорія та практика волонтерського руху в Україні : наук.-навч.-метод. посіб. / С. Я. Харченко, О. П. Песоцька, В. О. Кратінова та ін.; ДЗ «Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка», Н.-д. центр пробл. соц. педагогіки та соц. роботи АПН України і Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Луганськ, 2008. 319 с.
88. Чайка І. Ю. Волонтерство: сутність феномена та особливості його функціонування в сучасній Україні / І. Ю. Чайка // Грані. – 2017. – Т. 20, № 7. – С. 72–79. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2017_20_7_10
89. Шевчук О. В., Старик О. В. Волонтерство як соціально-психологічна характеристика особистості. Габітус. 2021. Вип. 22. С. 25–28. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/habit_2021_22_5

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Конспекти лекцій.
2. Інструктивно-методичні матеріали до семінарських (практичних) занять.
3. Комплексні контрольні роботи.
4. Електронні презентації до лекційних занять.
5. Навчальні відео, документальні та авторські програми.

Інструктивно-методичні матеріали до семінарських (практичних) занять

Семінарське заняття №1

Тема 1.1. «Волонтерство в інституційному просторі» (2 години)

Мета вивчення: ознайомити студентів із теоретико-методологічними засадами волонтерства в Україні.

Теоретичні питання:

1. Поняття волонтерства, портрет сучасного українського волонтера.
2. Зміст понять «волонтер», «волонтерський рух», «волонтерська робота».
3. Суб'єкти та об'єкти волонтерської роботи.
4. Ознаки і принципи волонтерської роботи
5. Права і обов'язки волонтерів та волонтерських організацій.

Рекомендовані джерела інформації:

Основна: [1]...[12].

Додаткова: [1]...[89].

Семінарське заняття №2

Тема 1.2. «Міжнародний волонтерський рух» (2 години)

Мета вивчення: ознайомити студентів із міжнародним досвідом волонтерського руху.

Теоретичні питання:

1. Основні напрями діяльності міжнародних волонтерських організацій.
2. Форми та методи волонтерської роботи за кордоном.
3. Особливості волонтерського руху в країнах Європейського Союзу.
4. Особливості волонтерства США.

Рекомендовані джерела інформації:

Основна: [1]...[12].

Додаткова: [1]...[89].

Семінарське заняття №3

Тема 1.3. «Благодійність і волонтерство у системі соціальної роботи» (2 години)

Мета вивчення: ознайомити із поняттям, основними напрямками благодійної діяльності; діяльністю благодійних фондів та організацій.

Практичні завдання:

1. Досвід діяльності благодійних організацій та фондів України (підготувати у формі електронної презентації).
2. Досвід діяльності благодійних організацій та фондів Сумщини (підготувати у формі електронної презентації).

Рекомендовані джерела інформації:

Основна: [1]...[12].

Додаткова: [1]...[89].

Семінарське заняття №4

Тема 1.4. «Процедура створення волонтерської програми»

(2 години)

Мета вивчення: ознайомити студентів із головними особливостями процедури створення волонтерської програми.

Теоретичні питання:

1. Компоненти і складові волонтерської програми.
2. Шляхи залучення грантодавців до співробітництва (фінансування).
3. Різновиди центрів волонтерського руху в Україні.

Рекомендовані джерела інформації:

Основна: [1]...[12].

Додаткова: [1]...[89].

Семінарське заняття №5

Тема 2.1. «Особливості залучення потенційних волонтерів. Стили роботи волонтерів та їх роль у реалізації соціальних проектів. Ризики волонтерської діяльності, шляхи їх попередження та подолання»

(2 години)

Мета вивчення: ознайомити студентів із головними особливостями залучення потенційних волонтерів; із ресурсним забезпеченням волонтерської діяльності.

Теоретичні питання:

1. Людські ресурси у волонтерській роботі.
2. Характеристика груп добровільних помічників.
3. Організація волонтерської роботи в умовах громадських об'єднань.

Рекомендовані джерела інформації:

Основна: [1]...[12].

Додаткова: [1]...[89].

Семінарське заняття №6

Тема 2.2. «Волонтерство Товариства Червоного Хреста України»

(2 години)

Мета вивчення: ознайомити зі специфікою та особливостями діяльності Товариства Червоного Хреста України.

Теоретичні питання:

1. Історія створення організації Червоного Хреста.
2. Діяльність осередків товариства Червоного Хреста в країнах світу (на вибір кілька країн).

3. Специфіка та особливості діяльності Товариства Червоного Хреста України.

4. Досвід роботи Товариства Червоного Хреста у регіоні за місцем проживання (у формі електронної презентації за результатами навчальної екскурсії).

Рекомендовані джерела інформації:

Основна: [1]...[12].

Додаткова: [1]...[89].

Семінарське заняття №7

Тема 2.3. «Волонтерська допомога бездоглядним та безпритульним громадянам» (2 години)

Мета вивчення: ознайомити зі специфікою та особливостями надання волонтерської допомоги бездоглядним та безпритульним громадянам різного віку.

Теоретичні питання:

1. Поняття «бездоглядні діти», «діти вулиці»: причини, класифікація, особливості, державна допомога.

2. Поняття «безпритульності». Характеристика осіб без визначеного місця проживання: причини, особливості, державна допомога.

Практичне завдання:

1. Розробити і презентувати комплекс волонтерських ініціатив допомоги безпритульним громадянам.

Рекомендовані джерела інформації:

Основна: [1]...[12].

Додаткова: [1]...[89].

Семінарське заняття №8-9

Тема 2.4. «Технології волонтерської роботи. Підготовка волонтерів до роботи з людьми похилого віку у громаді» (4 години)

Мета вивчення: ознайомити зі специфікою та особливостями підготовки волонтерів до роботи з людьми похилого віку.

Теоретичні питання:

1. Специфіка соціальної роботи з людьми похилого віку, психологічна готовність волонтерів до роботи з людьми похилого віку.

Практичні завдання:

1. Розробити і презентувати комплекс волонтерських ініціатив для літніх людей в умовах територіального центру соціального обслуговування чи геріатричного пансіонату та ін. (на вибір).

2. Розробити і презентувати комплекс волонтерських ініціатив для літніх людей за місцем проживання.

Рекомендовані джерела інформації:

Основна: [1]...[12].

Додаткова: [1]...[89].

Семінарське заняття №10

**Тема 2.5. «Волонтерська допомога у закладах паліативної допомоги»
(2 години)**

Мета вивчення: ознайомити зі специфікою та особливостями ведення волонтерської допомоги хворим в умовах закладах паліативної допомоги.

Теоретичні питання:

1. Поняття паліативної допомоги.
2. Клієнти закладів паліативної допомоги.
3. Діяльність хоспісів.
4. Волонтерська допомога невиліковно хворим пацієнтам.

Рекомендовані джерела інформації:

Основна: [1]...[12].

Додаткова: [1]...[89].

Семінарське заняття №11

**Тема 2.6. «Військове волонтерство»
(2 години)**

Мета вивчення: ознайомити із особливостями військового волонтерства в Україні.

Теоретичні питання:

1. Загальна характеристика волонтерських організацій України, що допомагають військовим.
2. Аналіз досвіду діяльності сумських військових волонтерів.

Рекомендовані джерела інформації:

Основна: [1]...[12].

Додаткова: [1]...[89].

Семінарське заняття №12-13

**Тема 2.7. «Вулична робота волонтерів з дітьми»
(4 години)**

Мета вивчення: ознайомити із особливостями вуличної роботи волонтерів з дітьми різного віку, з різним змістовим наповненням.

Теоретичні питання:

1. Основні напрями вуличної роботи волонтерів з дітьми, головні засади організації волонтерської роботи з дітьми.

Практичне завдання:

1. Розробити і презентувати комплекс волонтерських ініціатив для дітей різного віку (самостійно визначити вік) в умовах відзначення святкового дня або вшанування визначної дати (дату визначити самостійно).

2. Розробити і презентувати комплекс волонтерських ініціатив для дітей різного віку (самостійно визначити вік) з метою організації їхнього змістовного дозвілля за місцем проживання (наприклад: в умовах дитячого/спортивного майданчику; подвір'я багатоповерхового будинку; паркової зони тощо).

Рекомендовані джерела інформації:

Основна: [1]...[12].

Додаткова: [1]...[89].

Семінарське заняття №14

(2 години)

Тема 2.8. «Зелена» соціальна робота у громаді»

Мета вивчення: ознайомити із поняттям, головними особливостями проведення «зеленої» соціальної роботи.

Теоретичне питання:

1. Проаналізувати поняття, ознаки, особливості «зеленої» соціальної роботи.

Практичне завдання:

1. Розробити і презентувати проект із благоустрою, озеленення місця проживання (прибудинкова територія, вулиця, район, населений пункт).

Зробити фото (кілька) дворів, багатоповерхівок чи/або частини вулиці. Запропонувати свій варіант покращення простору двору/території.

Рекомендовані джерела інформації:

Основна: [1]...[12].

Додаткова: [1]...[89].

Семінарське заняття №15

Тема 2.9. «Підготовка волонтерів до роботи у службі «Телефон довіри»

(2 години)

Мета вивчення: визначити специфічні ознаки роботи волонтерів у службі «телефону довіри».

Теоретичні питання:

1. Історія створення організації Червоного Хреста.

2. Діяльність осередків товариства Червоного Хреста в країнах світу (на вибір кілька країн).

3. Специфіка та особливості діяльності Товариства Червоного Хреста України.

4. Досвід роботи Товариства Червоного Хреста в Сумській області (у формі електронної презентації).

Рекомендовані джерела інформації:

Основна: [1]...[12].

Додаткова: [1]...[89].

Семінарське заняття №16-17

Тема 2.10. «Визначення основних потреб громади» (4 годин + 2 години консультації)

Мета вивчення: навчитися визначати головні проблеми, потреби, ресурси громади (територіальної, за інтересами) за місцем проживання.

Практичне завдання:

1. Розробити і презентувати проект визначення потреб і ресурсів громади (один із мікрорайонів м. Суми / за місцем проживання) за схемою, визначеною у лекційному матеріалі.

Рекомендовані джерела інформації:

Основна: [1]...[12].

Додаткова: [1]...[89].

Семінарське заняття №18-19

Тема 2.11. «Волонтерські акції та заходи у громаді» (2 години)

Мета вивчення: вчитися застосовувати набуті знання й уміння на практиці, створюючи авторські освітні продукти.

Практичні завдання:

1. Здійснити аналіз волонтерських акцій, заходів, подій у громаді за місцем проживання за останні пів року.

2. Створити комікс для дітей «Волонтерство у картинках».

Рекомендовані джерела інформації:

Основна: [1]...[12].

Додаткова: [1]...[89].